

Úvod do ochrany a podpory zdraví

Pro zubní lékaře a dentální hygienisty

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc.

Ústav ochrany a podpory zdraví

19. září 2023

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

1 / 78

Organizace

Kde nás najdete

- Pavilon 21, učitelé a většina posluchařů
- Pavilon 15, 3. np. posluchárny

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

2 / 78

Termíny

- zkouška po absolvování stáží
  - preventivní lékařství
  - epidemiologie infekčních nemocí
  - veřejné zdravotnictví

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

3 / 78

Otázky

vystaveny na IS MUNI

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

4 / 78

Doporučená literatura

- <https://is.muni.cz/el/1411/podzim2015/VLPL9X1a/index>
- <http://site/ebrary.com/lib/masaryk>
- Manuál prevence v lékařské praxi – vybrané kapitoly. Zde ke stažení: <https://hyg.lf1.cuni.cz/manual-prevence>
- Hygiena a epidemiologie (Tuček a kol., 2012)
- Zdraví 2030 <https://www.mzcr.cz/category/programy-a-strategie/zdravi-2030/>
- Semináře, praktika

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

5 / 78

Důležité kontakty

Doc., MUDr. Jindřich Fiala, CSc. jfiala@med.muni.cz, organizace
MUDr. Bohdana Rezková, Ph.D.

Mgr. Aleš Peřina, Ph.D. aperina@med.muni.cz, organizace praktik a
praxí

Ing. Kateřina Novohradská katerina.novohradska@med.muni.cz
sekretářka ústavu

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

6 / 78

Důležitá informace 1

Absolventi všeobecného lékařství nechtě si podají žádost o uznání tohoto předmětu, bude naším ústavem doporučeno kladné vyřízení.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

7 / 78

Důležitá informace 2

V ISu budete mít vystaveny testové otázky. Podívejte se na ně do nástupu na praktickou výuku (semináře, praxe), abyste mohli zkontrolovat ty, které vám nejsou jasné.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

8 / 78

Definice

Lékařský obor, zabývající se specifickou a nespecifickou primární prevencí

Kdo prevenci dělá

- primární** část jde mimo medicínu, stát jako celek nespecificky, specializované odborné organizace, méně lékaři v praxi
- sekundární** hlavně lékaři v praxi
- terciární** lékaři + sociální instituce
- kvartérní** hlavně sociální instituce, lékaři spíš jen odborný dohled

Nečekané úspěchy prevence

- Pokles incidence CA žaludku** – zavádění chladniček a mrazniček do domácností
- Pokles akutní kardiální úmrtnosti a úmrtnosti na úrazy** – mobilní telefony

Cost – benefit

Možný cost

- Skutečné náklady (někdo musí vytvořit příslušné hodnoty). Bez nich – inflace (platí všichni)
- Nepřímé náklady (stát nařídí někomu, aby něco na svoje náklady dělal, nebo na úkor zisku nedělal), ten o to méně zaplatí na daních
- Nárůst autoritativnosti společnosti, omezování demokracie a lidských práv

Druhy prevence

Primární

Zabránit vzniku nemoci

Sekundární

Objevit časné příznaky a zabránit rozvoji nemoci

Terciární

Zmírnit progresi, oddálit novou akutní ataku, je-li možné, znovunastolit zdraví

Kvartérní

Péče o zmírnění dopadů, vyhnout se nepotřebným léčebným intervencím

Úspěchy primární prevence

- Očkovací kalendář
- Péče o pracovní prostředí
- Formulace hygienických limitů v ŽP a PP
- Fortifikace
- Monitoring kvality potravin
- Změn výživových zvyklostí

Úspěchy sekundární prevence

- Prenatální poradenství
- Postnatální poradenství
- Preventivní prohlídky na rizikových pracovištích
- Skrining diabetes mellitus
- Vybrané onkologické programy
- *školní zdravotní služba, kterou jiní zavádějí po našem vzoru a my ji zrušili*

Předmět

Ochrana zdraví

Pomocí specifické prevence zaměřené na kontrolu rizikových faktorů

Podpora zdraví

Pomocí nespecifické prevence zaměřené na posilování a rozvíjení zdraví

Cíl

Zlepšování životních podmínek jako předpokladu zlepšení zdraví populace, délky a kvality života

Když se to povede ...

- Pokles incidence
  - KVN ..... o 89 %
  - Mozkové mrtvice ..... o 76 %
  - Rakoviny ..... o 51 %
- Pokles úmrtnosti
  - ICHS ..... o 70 %

Odvěká touha vzdorovat smrti...

Jak se na to dívá literatura

Od citovaného Svifta po moderní literaturu

Věčný život je vždy spojen s problémy, ať už osobními nebo konflikty se společností, často vede ke tragickým koncům. Frankensteinovo monstrum, Věc Makropulos, Metuzalémovy děti, Hodina býka a mnoho dalších, východní i západní SF Hrdina románu bratří Strugackých „Ničivá vlna“ charakterizuje uměle navozenou nesmrtelnost: „Je to změna ze stavu ‚Chceš, ale nemůžeš‘ na stav ‚Můžeš, ale nechceš‘“

Příčiny nemocí

- Převážně vrozené (Downův syndrom, hemofilie apod.)
- Převážně zevní (havárie, úrazy, vraždy, sebevraždy)
- Působení zevních faktorů na různě vnímavé jedince / populace podle vrozených dispozic, problém alergií

Popsáno jako

Geno – environmentální interakce

Bude to tak doopravdy?

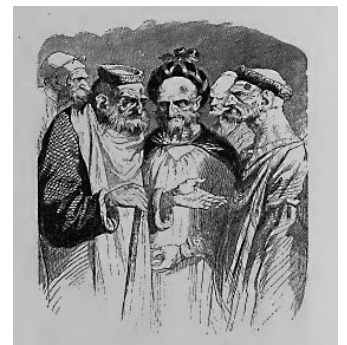
„Kanálie, to chcete žít věčně?“

Volal Fridrich II na své vojáky, ustupující proti jeho rozkazům na závěr bitvy u Kolína. Byla to jediná polní bitva, kterou prohrál.

V reálu

Na něco populace umírat bude muset, pravděpodobně poroste nádorová úmrtnost, jen se bude přesouvat do vyššího věku.

A co bude dál... Struldburghové?

Metody práce 1

Stanovení diagnózy

= zjištění charakteru a míry zdravotních problémů

- Studium zdravotního stavu
- Monitorováním faktorů
  - životního stylu
  - prostředí

Metody práce 2

Vyhodnocení diagnózy

- Odhad míry závažnosti a trendů dalšího vývoje
- Vyhodnocení údajů o pozitivním zdraví

Naprosto elementární zásada:

„Nesnaž se opravovat to, co funguje!“

Budiž jasně řečeno:

Nelze dělat opatření naslepo

Vždy je nutné vyjít z analýzy problému, byť třeba ne naší. V opačném případě většinou vyhození peněz.

Metody práce 3

Terapie

Návrhy na opatření:

- Technická
- Organizační
- Společenská
- Individuální

Metody práce 4

Vyhodnocení účinnosti terapeutických opatření

Monitoring, skríning, epidemiologické metody

Zásadní problém

Velice problematicky se shánějí dlouhodobé granty, které by vedle intervence pokryly i sledování efektu, případně granty na sledování efektu dříve proběhlých intervencí.

Další problém

Možnost vzniku paradoxních výsledků.

Monitoring

Kontinuální nebo opakované měření určitých parametrů či faktorů stejnými metodami
Např. kvalita ovzduší, vody, radiace, cizorodých látek v potravinách, pracovní prostředí, úmrtnost, vybraných ukazatelů zdraví

Stomatologický monitoring 1

Sledování KPE indexu

- karies
- plomba
- extrakce

Těž cíle WHO ve stomatologické prevenci bývají definovány v duchu: „U té a té populační skupiny KPE lepší než ...“

Stomatologický monitoring 2

Mikrobiologické možnosti

Sledování rizikovitosti ústní mikroflóry

Schopnost vytvářet plak

Pomocí detekce genů, odpovídajících za struktury, umožňující záchyt bakterie na površích, nebo model zubu a hodnocení plaku

Pohotovost a mohutnost tvorby kyselin

Detekce pH v půdě s nabídkou glukózy jako jednoduchého sacharidu – substrátu na tvorbu organických kyselin

Stomatologický monitoring 3

Potřebné parametry:

- ve věku 5 – 6 let by 80 % dětí mělo mít KPE 0
- ve věku 12 let by průměr KPE měl být do 1,5

Restorativní index

Tj. procento kariézních a přitom ošetřených / léčených zubů by se v každém věku měl blížit ke 100 %.

Upozornění

V principu je možné do této oblasti směřovat i samostatnou práci, mikrobiologie a genetika ústní mikroflóry Mgr. Veronika Chuchmová, např. těžké kovy v zubech Mgr. Ondřej Zvěřina, PhD., vztah stavu chrupu a výživy – hodně pracovníků našeho ústavu vč. doktorandů. Dentální hygienisté snad i závěrečnou práci.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

33 / 78

Kritéria ve stomatologii

Uvedené stomatologické indexy by měly být sledovány nejvýše v pětiletých intervalech na reprezentativním vzorku dětí. V ČR byla pouze jediná taková studie v 90. letech v mateřských školách. Indexy se jen odhadují podle výkazů stomatologů zdravotním pojišťovnám a na základě toho se posílají hlášení do WHO.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

35 / 78

Markery stavu zdraví

- Úmrtnost
  - Standardizace
  - Střední délka života
  - Ztracená léta
- Nemocnost
  - Na vybrané choroby
  - Na vybrané skupiny chorob
  - Pracovní neschopnost
  - Invalidita
- Kvalita života (disability years)

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

37 / 78

Další pojmy

a podrobnější vysvětlení předchozích

Viz Manuál prevence v lékařské praxi (odkaz na začátku), poslední díl.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

39 / 78

Skríning

Použití validních ukazatelů pro vyhledávání vybraných nemocí
Např. sledování hladiny sérových protilátek, vyšetřené TBC, HIV v rizikových souborech, biologické expoziční testy v pracovním lékařství, ultrazvukové vyšetřené v těhotenství ...

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

34 / 78

Epidemiologické metody

Druhy

- Deskriptivní
- Analytické
  - Průřezové
  - Longitudinální
    - retrospektivní
    - prospektivní
- Případové – case control study, pozor, poněkud odlišná kritéria statistické významnosti a použitelnosti statistických testů
- Klinické, experimentální (intervenční)

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

36 / 78

Pár důležitých definicí

Absolutní riziko

Představuje pozorovanou nebo vypočtenou incidenci dané nemoci v populaci.

Relativní riziko

Podíl incidence u jedinců exponovaných a neexponovaných rizikovým faktorem. Pro hodnoty > 1 je faktor rizikový pro < 1 je ochranný a pro $= 1$ nemá žádný vliv.

Atributivní riziko

Představuje absolutní efekt rizikového faktoru (= počty nemocných, mrtvých „navíc“, případně stejný efekt ochranného faktoru.

Odds ratio

Je náhrada pro relativní riziko v case control studies (kde ho nelze vypočítat), jeho vlastnosti jsou podobné až stejné jako rr.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

38 / 78

Global Burden of Disease Study

Dopad 67 rizikových faktorů

na atributivní riziko DALY (= Disability - Adjusted Life Years) pro 291 nemoví ve 21 regionech.

Výsledek:

1. Hypertenze ..... 7,0 %
2. Kouření ..... 6,3 %
3. Alkohol ..... 5,5 %
4. Výživa a hypokineze ..... 10,0 %
(málo ovoce a zeleniny, nadbytek Na)

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

40 / 78

Vztahy mezi rizikovými faktory

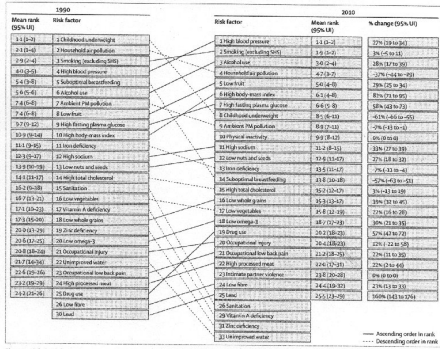

Figure 3: Global risk factor ranks with 35% U for all ages and sexes combined in 1990, and 2010, and percentage change. Please refer to the text for more details. Source: Global Burden of Disease Study 2010. Data available at <http://healthmetricsandevaluation.org/visualizations/regional/>.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

41 / 78

Věkové rozdíly rizika

Studie USA

(hlavní determinanty úmrtnosti)

- 30 – 40 let ..... alkohol
- 40 – 70 let ..... kouření, BMI
- 70 + let ..... NasCL, hypoaktivita

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

42 / 78

Sociální nerovnosti

Sociální statut

Může vyrovnat až zvrátit některé obligátní rizikové faktory

Etnicita

V USA nejhůře indiáni nejlépe běloši

- Kratší střední délka života (M 18,4 let, Ž 14,3 let)
- Úmrtí před 60. rokem života (M 25 %, Ž 16,7 %)
- Z bílých Američanů umírají před 60. rokem jen 4 %

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

43 / 78

Sociální pozice

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

44 / 78

Další sociální souvislosti

Obezita

V zemích, v nichž je obezita spojena s vysokým sociálním statutem (hlavně země třetího světa), je asociována se zdravím pozitivně, tam, kde je spojována s nízkým sociálním statutem (hlavně vyspělé země), je asociována se zdravím negativně.

Psychosociální vlivy

Velmi obtížně hodnotitelné.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

45 / 78

V ČR 1

- Nárůst incidence nádorů – absence prevence
- Pokles úmrtnosti – vysoký standard léčby ⇒ vysoká ekonomická zátěž
- Program Zdraví 2020 (platí i nadále – 2030): Zdraví není úkolem jen pro MZ, ale pro všechny rezorty

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

46 / 78

V ČR 2

Srovnání se Švédskem

- O 5 let kratší střední délka života
- O 8 let delší DALY
- Proč?: 2× vyšší prevalence kouření, 2× vyšší spotřeba alkoholu, horší výživové zvyklosti, horší životní prostředí ve městech

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

47 / 78

Úskalí porovnání

Kouření

Švédsko má dlouhodobou výjimku na žvýkací tabák ⇒ významná část nikotinu je konzumována méně rizikovým žvýkáním

Alkohol

- Švédsko → semiprohibice se všemi negativními následky (rozvrát společnosti, „chlastací výlety“)
- u nás snížení spotřeby alkoholu o 10 % časově koinciduje s dramatickým nárůstem (stovky procent) spotřeby antidepresiv
- rýsuje se i vztah k sebevraždě
- zdravotní stav populace ve státech s prohibicí

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

48 / 78

Sociální vztahy

- Nárůst počtu osamělé žijících (nejen seniorů), ovšem pozor na statistifikace, sociální tlaky na předstírání osamělosti apod.
- V USA trojnásobný nárůst za 20 let
- Uvádí se vyšší atributivní riziko úmrtnosti, srovnatelné s kouřením, alkoholem, obezitou

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

49 / 78

Incidence rakoviny v EU

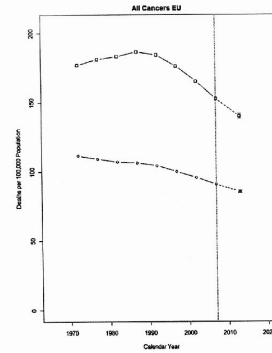

Figure 3. Age-standardized (world population) total cancer mortality (rank in quintiles) from 1970-1974 to 2005-2009 and the predicted rate for 2013, for men (squares) and women (circles) in the EU.

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

50 / 78

Incidence nejčastějších nádorů v EU

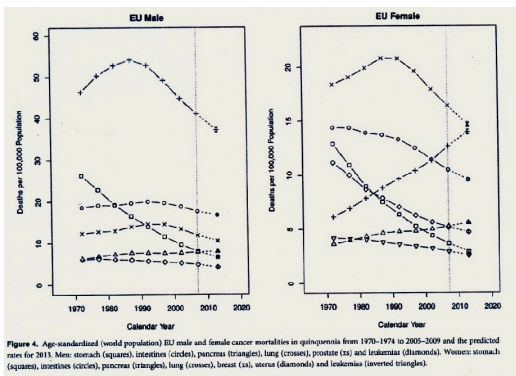

Figure 4. Age-standardized (world population) EU male and female cancer mortality in quintiles from 1970-1974 to 2005-2009 and the predicted rate for 2013. Men: stomach (squares), liver (circles), pancreas (triangles), lung (crosses), prostate (diamonds). Women: stomach (squares), liver (circles), pancreas (triangles), lung (crosses), breast (x), stomach (diamonds) and leukemia (inverted triangles).

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

51 / 78

Hlavní příčiny smrti

- Kardiovaskulární nemoci (cca 50 % zemřelých)
- Zhoubné nádory (cca 20 – 25 % zemřelých)
- Genetická predispozice + preventabilní rizikové faktory

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

52 / 78

„Civilizační“ nemoci?

Ekonomické a sociální změny společnosti, označované jako „civilizace“

- Významně prodloužily střední délku života
- Zvýšily jeho kvalitu
- Změnily strukturu nemocnosti

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

53 / 78

Důsledky civilizačních změn

- Zneužíváním produktů civilizace se uračuje rozvoj degenerativních procesů
- Delší doba života umožňuje jejich klinickou manifestaci
- Termín „civilizační nemoci“ je zavádějící

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

54 / 78

Hlavní rizikové faktory

Faktor	KVN	Rakovina
Kouření	25 %	30 %
Malnutrice a hypokineze	?	35 %
Alkohol	50 %	5 %
Stres	?	.
Infekce	.	17 %
Diabetes	?	.
PP + ŽP	.	10 %

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

55 / 78

Příčiny

Degenerativních změn
Převážně:

Nadměrného oxidativního stresu

Doc. MUDr. Jan Šimůnek, CSc. • Úvod do ochrany a podpory zdraví • 19. září 2023

56 / 78

Oxidativní stres

Zdroje volných radikálů

- Metabolismus (hlavně tuků)
- Kouření
- Chronický zánět (aktivita makrofágů)
- Ionizující záření

Zásadní ochrana

před oxidativním stresem

- Snižit expozici zdrojům
- Zvýšit přísuvod antioxidantů

Antioxidanty

Nejdůležitější

- Kyselina askorbová
- Vitamin A, karotenoidy, zejm. β -karoten
- Vitamin E
- Selen, niacin, flavonoidy
- Foláty, vitamin B₁₂

Nitro - oxidační stress

- Lépe vysvětluje podíl na buněčných poškozeních
- Oxid dusnatý (NO) je fyziologická látka, mj. mediátor přenosu vzruchů v CNS, **ale**
- Nadměrná tvorba vede k produkci peroxinitritových radikálů (ONOO*)

Zásadní poznatky

- Příjem antioxidantů z přírodních zdrojů (potrava) je účinnější než syntetická látka
  - **ALE** „izolovaná přírodní látka“ a chemicky syntetizovaná látka – rozdíl jen v ceně, nikoli v účinku
  - antioxidanty z přírodních zdrojů působí vždy v komplexu s dalšími látkami (podpora a modifikace účinku)
- Kuřáci potřebují zvýšit příjem antioxidantů cca 2 – 3 ×
  - pozor na vitamin A u kuřáků, pozor na překročení bezpečného příjmu u vitaminu E a podobné problémy

Melatonin

- Hormon epifyzy
- Syntetizován v noci (silný pokles hladiny světla)
- Účastní se na přenastavování organismu na denní a noční „provoz“ v rámci cirkadiálních rytmů
- Další účinky
  - snižuje riziko KVN
  - snižuje riziko nádorů
  - snižuje riziko neurodegenerativních onemocnění
- Rozvrat jeho syntézy: Noční osvětlení a přesun přes více poledníků, fakticky i střídání letního a zimního času

Ovlivnění melatoninu 1

Problematické

- Noční aktivity – směnná práce, zábava, nákupy; problematické je i dlouhé dívání na svítící displej, zejména barevný
- Nevhodné osvětlení (světelný smog)

Ovlivnění melatoninu 2

Substituce

- Může pomoci substituce syntetickým melatoninem
- Význam pro:
  - Primární a sekundární prevenci chorob, které s nedostatkem melatoninu souvisí
  - Překonání poruch spánku při změně času nebo přesunu např. poledníky
- **Zásadní problém:** Jedná se o přirozenou a dlouho známou látku, kterou nelze patentovat a tudíž od její výroby čekat závratné příjmy. *Farmaceutická lobby používání melatoninu dlouhá léta blokovala, protože konkuruje jejich podstatně dražším a méně účinným patentovaným preparátům.*

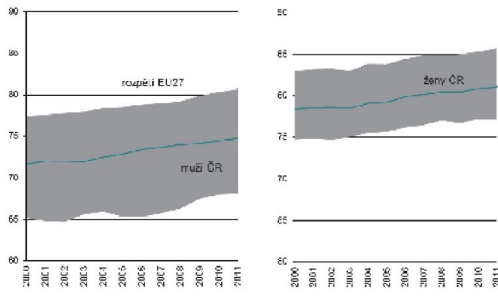
- Minimalizace / odstranění rizikových faktorů (kouření, alkohol)
- Optimalizace protektivních faktorů (výživa, pohyb)
- Ovlivnit markery metabolismu ⇒ (fyziologické hodnoty Tk, BMI, cholesterol)

Programy WHO

- Zdraví pro všechny do r. 2000 – skončilo, ne stoprocentně úspěšně
- Zdraví pro 21. století
- Zdraví 2030

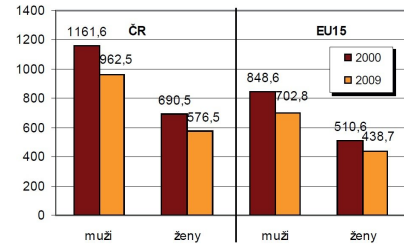
„Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí“
 Podrobnosti zde:
<https://www.mzcr.cz/category/programy-a-strategie/zdravi-2030/>

Obr. 26 Naděje dožití (věk) při narození v zemích EU a v ČR, 2000-2011

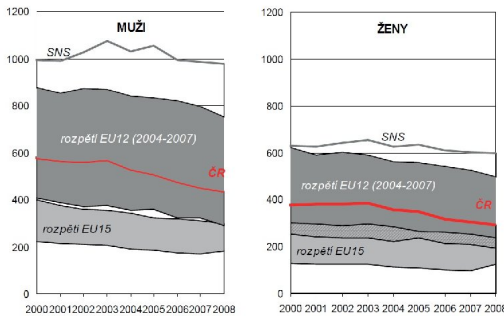
Zdroj: Human Mortality database

Obr. 4 Standardizovaná úmrtnost v ČR ve srovnání se zeměmi EU15, 2000 a 2009, (počet úmrtí na 100 000 obyvatel)

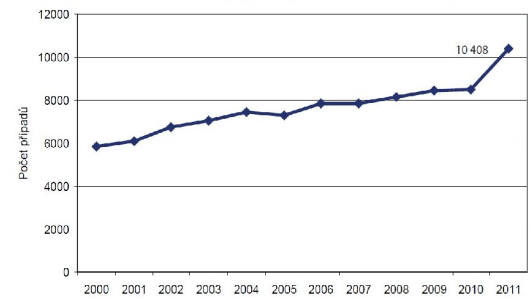
Zdroj: WHO HFA DB

Obr. 2 Vývoj intenzity úmrtnosti (SDR) na nemoci oběhové soustavy (MKNT0, dg. I00-I99) v letech 2000–2010, (počet na 100 000 obyvatel)

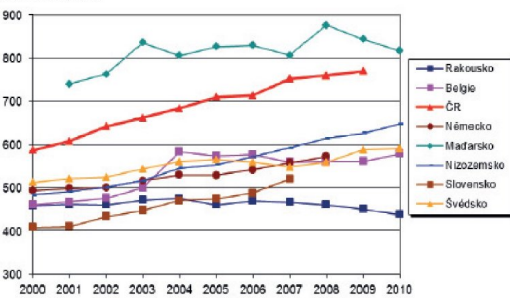
Pozn.: SNS - země Ighvalého Sovětského svazu, které WHO zahrnuje do Evropského regionu (Společnosti nezávislých států - SNS)
 Zdroj: WHO HFA DB

Obr. 9 Vývoj počtu amputací dolní končetiny pro komplikace onemocnění cukrovkou v ČR, 1993–2010

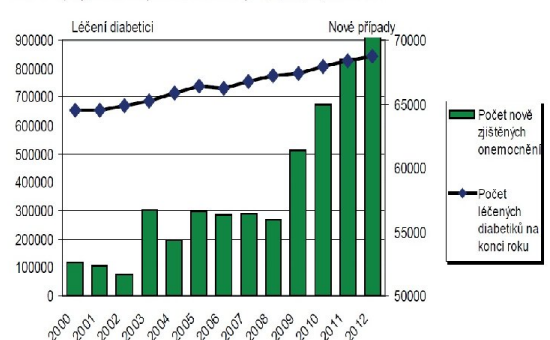
Zdroj: ÚZIS

Obr. 5 Incidence nádorových onemocnění v ČR a vybraných zemích EU, 2000–2010, (počet onemocnění na 100 000 obyvatel)

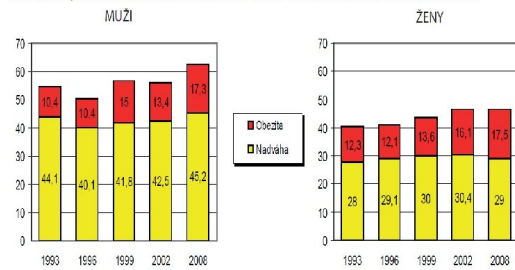
Zdroj: HFA DB

Obr. 8 Vývoj počtu léčených diabetiků a nových případů, ČR, 2000–2011

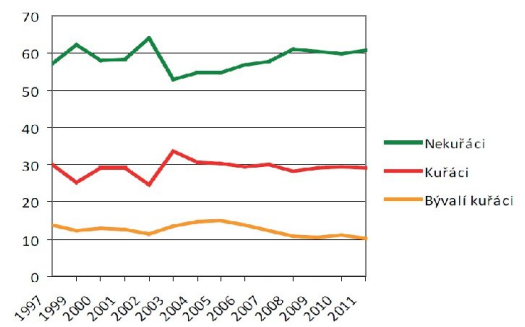
Zdroj: ÚZIS

Obr. 12. Dospělí starší 15 let s nadváhou (BMI 25–29,9) a obezitou (BMI ≥30) v %, ČR, 1993–2008

Pozn.: Na základě údajů respondentů šetření o výšce a hmotnosti.
Zdroj: ÚZIS, šetření HIS (1993–2002) a EHIS (2008)

Obr. 13. Kuřáci v dospělé populaci (15–64 let) v %, ČR, 1997–2010

Zdroj: SZÚ

Trocha vzpomínání 1

Trocha vzpomínání 2

„Nemoci z nekouření“

- Vyšší sociální statut kouřících
- Menší intenzita kouření
- Běžný výskyt kouře
- Menší průměrný věk dožití

Děkuji vám za pozornost

MASARYKOVA
UNIVERZITA